

KEINO

Hyvinvointialueiden vastuulliset hankinnat haltuun – eväitä kehittämiseen

Jenni Rovio
kestävien ja innovatiivisten hankintojen asiantuntija

30.5.2023

Miksi hyvinvointialueiden hankinnoissa tulee huomioida vastuullisuus?

Terveydenhuolto-
sektori Suomessa:

Terveydenhuoltosektorin ilmastopäästöjen muodostuminen

Parhaat mahdollisuudet vaikuttaa alan ilmastopäästöihin hankinnoilla löytyvät rakentamisesta ja kiinteistöistä, henkilö- ja tavarakuljetuspalveluista sekä ruokapalveluhankinnoista

Vastuullisuustavoitteiden selkärankana käytetään usein YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030-toimintaohjelman tavoitteita. Ilmastopäästöjä tarkastellaan tavaran tai palvelun elinkaaren aikana syntyneiden kasvihuonekaasupäästöjen kautta.

Seitsemän vaikuttavaa toimenpidettä terveydenhuoltosektorilla:

1. Terveydenhuollon sektori siirtyy 100 % uusiutuvan energian käyttöön
2. Vihreä rakentaminen
3. Siirtyminen vähähiiliseen liikkumiseen
4. Kestävä ruokahuolto
5. Vähähiilinen lääketeollisuus
6. Kiertotalouden edistäminen
7. Tehokkuuden parantaminen

Hankintastrategiasta käytäntöön

- Hankintastrategian kehittämisen taustaksi selvitetään kansalliset (julkisten hankintojen strategia 2020) ja alueelliset strategiat, sekä mahdolliset organisaatiokohtaiset linjaukset
- Strategian keskeisissä vaiheissa voidaan ottaa kantaa vastuullisuuteen:
  - Nykytila-analyysissä tehdään ostolaskudataan pohjautuvaa analyysia, arvioidaan hiilijalanjälkeä sekä selvitetään organisaation maturiteettia.
  - Strategisen tahtotilan (vision) lisäksi luodaan tavoitteet sekä niille mittarit.
    - Tavoitteet voivat liittyä esim. energia- ja materiaalitehokkuuden parantamiseen, ilmastonmuutoksen hillintään sekä haitallisten aineiden käytön ja päästöjen vähentämiseen hankintojen avulla.
    - Tavoitteena voi olla, että tavaroiden ja palveluiden tuottamisessa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja työelämän perusoikeuksia.
    - Tavoitteena hankintaprosessien tehostaminen ja kilpailuolosuhteiden parantaminen esimerkiksi markkinavuoropuheluiden ja viestinnän avulla.

Vähähiilisten hankintojen systemaattisen tekemisen kolme askelta

01

Tunnista ja linjaa tarvittava muutos mahdollisimman tarkasti (hiilineutraalisuustavoite)

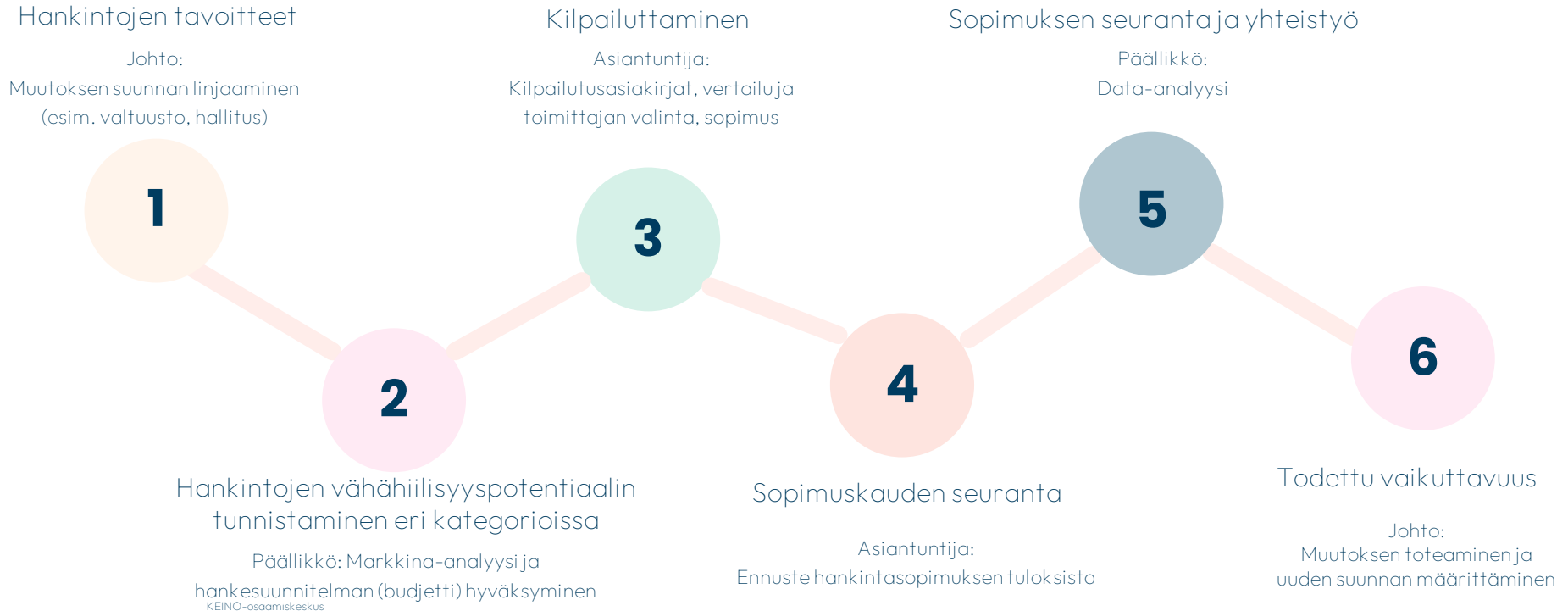
02

Tunnista mitä tulee tehdä ja missä hankintakategoriassa (vaikuttavuuspotentiaali)

03

Selvitä millä hankintasopimuksilla muutos on mahdollista saavuttaa, hyödynnä markkinavuoropuhelua ja toteuta vähähiilinen hankinta.

Systemaattinen yhteistyö eri roolien välillä on tärkeää

Innovaatiopotentiaali vastuullisissa hankinnoissa

Hankinnan kohde on innovatiivinen, kun se kohdistuu kokonaan uuteen tai aiemmasta merkittävästi paranneltuun tuotteeseen tai palveluun

- Hankinnan innovaatiopotentiaalin arvioinnissa erityishuomiota voidaan kohdistaa:
  - Hankintaprosessin innovatiivisuuteen
    - Voidaanko ratkaisun kehitystyötä tehdä hankintasopimuksen puitteissa?
    - Voidaanko hankintaan sisällyttää tulos- tai vaikuttavuuslähtöisiä sopimuskannustimia?
  - Hankittavan ratkaisun innovatiivisuuteen tilaajaorganisaation näkökulmasta
  - Hankittavan ratkaisun innovatiivisuuteen markkinoiden näkökulmasta

Kestävä kehitys terveydenhuoltosektorilla

Sairaanhoitopiirien päätavoitteet (2022)

- Ilmastopäästöjen vähentäminen
- Jätteiden vähentäminen ja kierrätyksen lisääminen
- Kemikaalien ja haitallisten aineiden vähentäminen

Muita tavoitteita

- Työntekijöiden oikeudet ja työturvallisuus
- Vaikeasti työllistyvien työllistäminen
- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen
- Kestävän ruokajärjestelmän edistäminen

Suurimman vaikuttavuuspotentiaalin omaavat tuotekategoriat

Taustaksi tarvitaan vastuullisuustiedon ja spenditiedon yhdistämistä

Huom. Euromääräisesti suurimmat hankinnat eivät aina ole ympäristövaikutuksiltaan merkityksellisiä tai vaikutukset voivat olla moniulotteisia (esim. Ohjelmistohankinnat – ei suurta ympäristökuormaa, mutta voivat vähentää esimerkiksi liikkumistarvetta tai fyysistä hoitotarvetta)

Ilmastopäästöjen vähentäminen

- Sähkön ja lämmön hankinta
- Rakentaminen
- Asumispalvelut
- Henkilö- ja tavarakuljetuspalvelut
- Henkilöautot
- Laitehankinnat
- Ruokapalvelut

Jätteiden vähentäminen ja kierrätyksen lisääminen

- Suojaus- ja sidontatarvikkeet
- Ruokapalvelut (ruokahävikki)
- Huonekalut (kiertotalousratkaisut)
- Tekstiilihankinnat
- Pakkausmateriaalien lajittelu ja kierrätys (liittyen moniin hankintoihin)
- ICT- ja mobiililaitteet
- Asumispalvelut

Kemikaalien ja haitallisten aineiden vähentäminen

- Siivouspalvelut
- Tutkimuskäsitteet (PVC)
- Ympäristömerkinnän kriteerien käyttö tuoteryhmissä, joille merkittyjä tuotteita saatavilla
- Laboratoriokemikaalit ja laitteet
- Muoviset hoitotarvikkeet

Sosiaalinen vastuullisuus

- Asumispalvelut
- Siivouspalvelut
- Ruokapalvelut
- Kuljetuspalvelut

Valitse hankintakriteerit fiksusti

- Oppaasta löydät ehdotuksia vastuullisuuskriteereistä kestävyysnäkökulmasta keskeisiin tuote ja palvelukategorioihin.
- Tammikuussa 2024 julkaistaan kansallinen vastuullisten hankintojen kriteeripankki – maksuton ja kaikkien hankkijoiden käytössä
- Kriteeritietoa löytyy myös Motivan tietopankista (korvautuu kriteeripankilla):
  - Uusia kriteereitä käytettäessä tee tietopyyntö tai järjestä markkinavuoropuhelu
- Tiedota markkinoille omista tarpeistanne ja vastuullisuustavoitteistanne

Askelmerkit vastuullisiin hankintoihin pähkinänkuoressa

1

Tunnista hyvinvointialueen strategian mukaiset vastuullisuus-tavoitteet.

2

Tunnista tavoitteisiin eniten vaikuttavat tuoteryhmät tai hyödynnä yhdessä sairaanhoitopiirien kanssa tunnistettuja ja aiemmilla sivuilla esiteltyä merkittävimpien tuote- tai palveluhankintojen listausta.

3

Laadi vastuullisen hankinnan ohjeet ja sovelta vastuullisuus-kriteereitä tavoitteiden kannalta priorisoiduissa tuoteryhmissä. Nimeä vastuuhenkilöt.

4

Edellytä vastuullisuus-kriteerien käyttöä myös alihankkijoilta.

5

Aseta seurattavat mittarit hankintojen vastuullisuus-tavoitteille.

6

Seuraa tavoitteiden toteutumista priorisoiduissa tuoteryhmissä sopimusaikana.

Lisätietoa

Hyvinvointialueiden hankinnat, suuntaviivoja sosiaali- ja terveyssektorin vastuullisten hankintojen suunnitteluun:

www.hankintakeino.fi/fi/materiaalipankki/hyvinvointialueiden-hankinnat-opas

KEINO

Kestävien & innovatiivisten
julkisten hankintojen
verkostomainen osaamiskeskus

Ole yhteydessä
jenni.rovio@motiva.fi

[@hankintakeino](https://twitter.com/hankintakeino)

[@keino-osaamiskeskus](https://www.linkedin.com/company/keino-osaamiskeskus)

[@hankintakeino](https://www.youtube.com/channel/UC...)

hankintakeino.fi